

SZÖVEG –
LACKFI JÁNOS

DÍSZGYÁSZ

♦ Oké, levetjük az avított hacukát, félre gyomorhajós gyász, sutba kántálással, jájgygyetlen uram... itthattál háromkis árvájjimmal... jájénuramistánem... kifogajajazén árvakezemet... kicsókujjajazén árvaszájamot... kifog szántni vetni aratni, hajazénuram nem... kitarcsajel ezeket a porontyokat... Még hogy siratóasszonyok, akik gombnyomásra bérbe sírnak! Gyászhuszárok koszlott színházi menetekben! Örök világosság fényeskedése! Keményfa koporsó, ravatalozó és püspöki nagymise! Ugyan! Elbánunk a halállal tudományos alapon... Szerves vegyületek bomlása, zavar a szervek összehangolt működésében. Pont.

Inkább énekeljünk Bob Marley-t a sír felett! Szórjuk a hamvakat a tengerbe! Tartsuk az urnát a kandallópárkányon, úgy beszélgetünk vele! Húzza cigánybanda a temetésen! Locsoljuk be a hantot pálinkával! Legyen valami fogható, valami vicces, valami világi, valami evilági.

Egyfelől tucskolunk a halálban, este több hulla hull a tévében, mint évente az országban. Másfelől tovább akarunk lépni, átlépni a holttestek felett, meg ne álljunk, aki megáll, az eldől, aki nem száguld, az meghalt, meghalni sincs időnk. A sírtól visszafelé már politizálunk, a toron árva szót se a halotról, kitöröltetett az élők könyvéből, kitöröltük a számát a mobilból, zároltuk a Facebook-adatlapját, ennyi. Amcsi filmben egy nő két hónapja vesztette el férjét, de ki sem teszi otthonról a lábát, teljesen bezárkózott, ezért csinos barátnői döntenek, elrángigálják szórakozni álomarcú, álomtestű álompasik társaságában, mert a gyász egészségtelen, megengedhetetlen, felesleges, profitot se termel.

Mire is volt jó az éves gyászruhaviselés, a hároméves tágabb gyász-ciklus? Végigmentünk az évkörön, minden évszakot eltöltöttünk... nélküle. Mindenhol ott láttuk őt, ahol nincs többé. Aratáskor, szüreten, karácsonyfa alatt, Balatonon, halottak napján. Nem ő visz virágot, hanem neki viszünk. Háromszázhatvanöt nap utcán, szobában, ágyban, asztalnál, fürdőszobában... nélküle. Nem eszik sajtot, pedig hogy szerette! Nem nézi a meccset, pedig hogy szerette! Azért ezt a csavart labdát, ugye, látod még most is, öregem? Azért ennek a bornak örülnél, ugye? Van párolt lilakáposzta is a kacsacombhoz, na?

Oké, legyen a gyász személyes, ne váljon unott rutinná! Oké, ne alakuljon át furán tökéletessé az a tökéletlen társ ott, a komód tetejére állított fényképen! Oké, ne legyen ő a bezzeg, ha éltében nem volt az! De legyen! És ő legyen! És vele legyünk. Innen és túl. ♦

Kép - Profimedia - Red Dot

IKERTÜKÖR

Egy-egy mai vers,
a szerző külföldi, hol nő, hol férfi.
Akik rápillantanak, költők maguk is,
egy férfi és egy nő.
Ugyanaz a szöveg kétféle
arcát mutatja kétféle...

Salah Garmadi TANÁCSOK SZERETTEIMNEK HALÁLOM UTÁNRA

ha egy napon meghalok köztetek
de meghalok-e valaha
ne zengjétek holttestem fölött
korán-részleteket
hagyjátok ezt azokra kik ilyesmivel üzletelnek
ne ígérgetsetek nekem két holdnyi mennybéli földet
megelégedtem én egy holddal idelelni is mindig
három nappal halálom után ne fogyasszatok
kuszkuszt a hagyomány szerint
bár tényleg ez volt kedvenc étel
ne hintsétek be síromat fügemagokkal
hogy az ég madarai felcsipegessék
az embereknek nagyobb szüksége van arra
ne kergessétek el a macskákat ha le akarják vizelni
síromat
szokásuk volt hogy küszöbömre vizeltek
minden csütörtökön
és nem dőlt össze tőle a világ
ne gyertek el a temetőbe évente kétszer
nem tudlak vendégül látni titeket
ne esküdjétek lelkem nyugodalmára ha igazat mondtok
de még ha hazudtok se
igazságotok hazugságaitok nekem már egyre mennek
lelkem nyugodalma pedig nem a ti dolgotok
elhantolásom napján ne mondjátok ki a szokásos
mondatot:
„megelőzött bennünket a halálban de egy napon
utolérjük mi is”
az efféle versenyfutás sosem tartozott kedvenc
sportjaim közé

»»» Lackfi János fordítása

SZÖVEG –
SZABÓ T. ANNA

VÉGRENDELET

Amikor meghalt életem egyik legfontosabb iránymutatója, az orvos nagymamám, úgy éreztem: teljesen felesleges bármiféle szertartás. Sírni, ordítani szerettem volna, elemi vad fájdalommal – nem illemből, és nem olyan hangos rutinból, mint a siratóasszonyok, mert a szertartások renddé szelítik a rendkívülit, domesztikálják a katasztrófát, elhitetik velünk, hogy – amint mondani szokták – „az élet megy tovább”. Pedig semmi nem megy tovább, minden megváltozott.

A tunéziai költő verse tételszerű bevezetést ad egy ottani muzulmán búcsúztatás menetébe, felsorolja az összes számunkra ismeretlen, érdekes hagyományt, de csak azért, hogy mindegyikre nemet mondjon. Polgárpukkasztó végrendeletféle ez, tele játékos humorral és apró fricskákkal a képmutatók orrára, akik a más lelki üdvére esküdzönek, mintha egyenesen jól jönne egy újabb bűnbak, egy újabb használható halott a listán. A bukovinai vidám temető jut eszembe, ahol a sírok minden olvasó arrajárónak beolvannak, és egyáltalán nem költik jó hírét a halottnak sem. Egy ilyen fejfa, egy ilyen sírvers épp azáltal lesz maradandó emlékművé, hogy felrúgja, semmibe veszi a hagyományt, és kizökkent a rutin nyugalomból és unalmából. „Édes fiam, egy kis sajtot ennék”, mondja Kosztolányi Halotti beszédében az elhunyt, és a gyászoló rokonság torkát egyszerre elszorítja valami érthetetlen fájdalom, ami már-már határos a nevetéssel. Életünk banalitását ismerjük fel benne, és életünk nagyszerűségét: azt, hogy minden banalitás, minden rutin, minden unalom ellenére is úgy tudunk szeretni valakit, hogy halálában sem tudjuk soha, de soha elereszteni.

„És ha lehetne, ha mégiscsak visszatérne, / ki már soha, megint csak gázzsámlákról beszélne, / csöpögő vízcsepokról, s te is csak azt felelnéd, / amit akkor, s nem mondanád: „Ne menj még! / Fél életem viszed magaddal, hogyha elmég!” Rakovszky Zsuzsa „Egyirányú utca” című versének vége ez, a hétköznapi és az emelkedettség felejthetetlen kettősségének jegyében. Mi vihető át életünk törekény rendjéből a halálba? Mi volt a mienk? Miről fognak ránk emlékezni? Mi az, ami kiemel minket a többi ember közül? Hogyan lehet egyéníteni a kíméletlenül egységesítő hagyományt? Igen, ez a szomorú mosollyal megkomponált, teljesíthetetlenül szigorú végrendelet is arra keresi a választ, hogy kik vagyunk – és választ is ad rá a negációkon keresztül. Negatívot, öntőformát ad az élő ember szobrának. ♦